

EN KVALITATIV STUDIE OM HUR MODERSMÅLSLÄRARE UPPLEVER SITT ARBETE I FÖRSKOLAN

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Sanja Vukosavljevic

2019-FÖRSK-G170

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrke för pedagogiskt verksamma, LGFÖB16h, 210 hp
Svensk titel: En kvalitativ studie om hur modersmåslärare upplever sitt arbete i förskolan
Engelsk titel: A qualitative study on how mother tongue teachers experience their work in preschool
Utgivningsår: 2019
Författare: Sanja Vukosavljevic
Handledare: Carina Peterson
Examinator: Anita Ericsson
Nyckelord: flerspråkighet, modersmål, modersmålsundervisning, modersmåslärare, förskola

---

Sammanfattning

Inledning

Modersmåslärare har i samband med bemötande av flerspråkiga barn på förskolan och skolan ett pedagogiskt uppdrag. För att kunna fullfölja sitt uppdrag finns det lagar och bestämmelser i form av läro- och kursplan som ska följas. I uppdraget ingår att besöka förskolor och skolor för att undervisa i modersmål. Det innebär i sin tur att det inte endast sker i samspel med barn/elever, utan även med dessa elevers ordinarie lärare samt vårdnadshavare.

Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka hur modersmåslärare beskriver sitt uppdrag. Vilka arbetsmetoder använder sig en modersmåslärare av i modersmålsstöd i förskola och undervisning på skola samt hur modersmåslärare upplever sina relationer med övriga lärare och pedagoger, elever och dess vårdnadshavare.

Metod

För att kunna besvara frågeställningar och syfte har intervju som kvalitativ metod använts. Fyra modersmåslärare intervjuades med strukturerade frågor som bestämdes i förväg samt följdfrågor som komplettering till undersökningen.

Resultat

Resultaten från dessa intervjuer visar modersmåslärarnas olika erfarenheter av samspel med ovannämnda personer samt på vilket sätt och under vilka förhållanden modersmåslärarna bedriver undervisningen för att bidra till utvecklingen av språk hos barn med ett annat modersmål. I resultaten framkommer en beskrivning av samspelet med andra vuxna, ordinarie lärare och vårdnadshavare samt sina arbetsuppgifter som på olika sätt är involverade i ett barns språk utveckling.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Syfte.....	2
Frågeställningar, som jag i detta arbete har valt att utgå från är:	2
BAKGRUND	2
Skollagen och förskolans styrdokument.....	2
Utveckling av språken, svenska och ett annat modersmål	3
Svenska som andraspråk	4
Betydelse av modersmål	4
Modersmålsundervisning och modersmåls lärare.....	5
Förskolans miljö	7
TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	8
Sociokulturellt perspektiv	8
METOD	9
Intervju som kvalitativ undersökningsmetod	9
Urval	10
Genomförande, intervjuer med fyra modersmåls lärare	10
Validitet och reliabilitet.....	11
Etiska aspekter	12
Analys	12
RESULTAT AV INTERVJUERNA.....	13
Modersmåls lärarens uppdrag, undervisning och arbetsuppgifter	13
Samarbete med övriga pedagoger och vårdnadshavare.....	15
Språkutveckling och arbetsmetoder.....	17
Sammanfattning av resultat	18

DISKUSSION.....	19
Resultatdiskussion	19
Metoddiskussion.....	21
Didaktiska konsekvenser	22

REFERENSER

BILAGA 1

BILAGA 2

INLEDNING

Av den anledningen att jag själv är flerspråkig och har ett intresse för språk är fokus i denna uppsats på modersmålsundervisning i förskolan. Förutom engelska, som jag har fått lära mig i skolan som ett obligatoriskt ämne, behärskar jag mitt modersmål och mitt andraspråk svenska. Svenska språket kom in i mitt liv i vuxen ålder med många stora och små hinder på vägen. Vidare har jag även blivit inspirerad till att i detta arbete fokusera på processen för ett litet barns inläring av modersmål samt modersmålslärares roll och bemötande i barnets språkutveckling. Enligt Vygotskij är språket ett viktigt redskap för tänkande vilket också behövs för att underlätta kommunikation och vidare utveckling i lärande (Lindqvist 1999, s.97).

Man kan fråga sig vilka faktorer det är som påverkar språkutvecklingen hos ett barn. Blir små barn påverkade i sin språkutveckling av samspelet mellan barn och vuxna samt barn och barn? I dagens samhälle finns det många som kan behärska flera språk och detta förekommer av olika anledningar. En del har ett intresse för nya språk medan andra har det som en del av sitt kulturella tillhörande. I dagens globala samhälle har människor i samband med flytt från sitt hemland fått med sig språk som sedan har blivit en del av deras identiteter. Av denna orsak har termen flerspråkighet etablerat sig och används idag i större uträkning. Det språket som används i första hand, det vill säga exempelvis hemma med sina föräldrar, kallas för modersmål. Detta har resulterat i att det idag bland förskolor finns många barn som har ett annat modersmål än svenska. Forskning visar (Kultti 2012, s.15) att var femte barn på en förskola har ett annat modersmål än svenska. Kultti (2012, s. 42) skriver om att ett starkt modersmål och ett starkt andraspråk (svenska) är viktiga förutsättningar för ett barns lärande då dessa språk ömsesidigt främjar varandra.

Av dessa anledningar ligger fokus på att lärande av både modersmål och det nya språket, svenska, ska ske parallellt och kontinuerligt på ett så naturligt sätt som möjligt. Att ge ett barn möjligheten att utvecklas i sitt modersmål är en självklarhet i ett samhälle med demokratiska grundvärderingar. Med stöd av FN's barnkonventionen (2009, art 30, sid.28) har alla rätt till att utöva sina språk eller religion oavsett religion, etnicitet eller minoritetstillhörande. Läroplanen för förskolan beskriver att "Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden" (LPfö98 rev 2016 s.7). Det här ingår i förskolans uppdrag och innebär med andra ord att förskolan ansvarar för varje enskilt barns språkutveckling samt att man som vårdnadshavare blir erbjuden modersmålsundervisning på förskola för att stärka sitt barns språkutveckling.

Eftersom att modersmålsundervisning är en del av ett barns lärande och utveckling är syftet med detta arbete att undersöka hur modersmålslärares beskriver sitt uppdrag. Utvecklingen av modersmålet kan ses ur två perspektiv. Det första perspektivet, inlärningsperspektivet, belyser fokus på att förskolan ska styra vad barnet ska lära sig. I det andra perspektivet, interaktiva perspektivet, ligger fokus på samspel mellan lärare, barn och förälder som betydelsefull för språkutvecklingen (Kultti 2012, s. 46). Man kan idag dra slutsatsen att det redan finns mycket kunskap från tidigare forskning och studier om flerspråkighet med fokus på

modersmålslärares arbetsituation. Sedan sjuttioalet har det gjorts undersökningar och utvärderingar som har lett till förändringar, anpassningar och implementering av modersmålsundervisning (Reath Warren 2013, s. 97). Å andra sidan upplever jag själv att jag som blivande förskollärare är i behov av att utvecklas i min yrkesroll för att skapa en större förståelse för barn i behov av modersmålsundervisning. Därmed söker jag de verktyg som behövs för att som förskollärare utvecklas.

Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka hur modersmålslärare beskriver sitt uppdrag.

Frågeställningar, som jag i detta arbete har valt att utgå från är:

- Vilka arbetsmetoder använder sig modersmålslärare av i modersmålsstöd/undervisning?
- Hur upplever modersmålslärare sina relationer med övriga lärare, elever och dess vårdnadshavare?
- Hur beskriver modersmålslärare sin yrkesroll, sitt uppdrag och sina arbetsuppgifter?

BAKGRUND

I bakgrunden beskrivs olika lagbestämmelser om modersmål samt undervisning av modersmål. Även överblick över svenska som andraspråk och tidigare forskning kring dessa ämnen ingår. I bakgrunden ligger fokus på beskrivningen av förskolans miljö som stimulerande i språkutvecklingen.

Skollagen och förskolans styrdokument

Verksamheten på förskolan styrs av skollagen och läroplanen som är präglad av bestämmelser från tidigare nämnda barnkonventionen om barns rättigheter. Skolverket står bakom alla bestämmelser, lagar och riktlinjer kring utbildningen i landet. Sedan 2007 hanterar Utbildningsdepartementet alla frågor som rör förskolan samt fattar beslut om viktiga ändringar inom statens skolverk. I skollagen (2010:800) kapitel 8,10§ står det att "Förskolan ska medverka till att alla barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål." Detta innebär att varje förskola och förskollärare därmed behöver ha kunskap om flerspråkighet bland barn.

Läroplanen som ett styrande dokument för förskolan (Skollagen 2010:800) trädde fram senare än läroplanen för grundskolan. Man kan därför dra slutsatsen att förskolans läroplan med tydliga regler därmed har samma status som skolans läroplan (Pramling Samuelsson 2016, s. 17).

Läroplanen som omfattar många områden och mål i barns lärande och utveckling har reviderats år 2006, 2010 och 2016 i resultat av forskning och förändringar som har skett i samhället. Läroplanen nämner bland annat förskollärarnas ansvar för att barn skall “stimuleras och utmanas i språk och kommunikationsutveckling” (LPfö 98 rev 2016, s.11). Ett av de självklara målen är att barn ska “... utveckla nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra” (LPfö 98 rev 2016, s. 10). Det som utmärker den svenska läroplanen är att den hänvisar mot vilken riktning barnets lärande ska peka mot. Man kan därför konstatera att läroplanen varken talar om metoden eller själva genomförandet i verksamheten (Pramling Samuelsson 2016, s. 16). De målen som finns i läroplanen är inga mål som barnen ska uppnå, utan ska fungera som ett stöd till planering av den optimala verksamhet som förskollärare ska sträva efter att uppnå (Pramling Samuelsson 2016, s. 17). Vårt mångkulturella samhälle präglas av flerspråkighet som dessutom är en föränderlig process. Novosel (2018, s. 1) skriver om att ett barns inläring av ett andraspråk inte ska ske på bekostnad av hens modersmål. “Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra område” beskrivs i förskolans läroplan (LPfö 98 rev 2016, s. 7). Novosel (2018, s. 4) menar att det behövs en stor medvetenhet från förskollärare/pedagoger i bemötande av dessa flerspråkiga barn.

Utveckling av språken, svenska och ett annat modersmål

Ett barn kan så småningom växla mellan två eller fler språk utifrån situation och samtalspartner. Det sker av den anledning att barn redan i tidig ålder kan resonera och därmed kan man konstatera att användandet av språk beror på vilket sammanhang barnet befinner sig i (Kultti 2012, ss. 52–54). Dessa sammanhang kan variera och exempelvis vara i lek med kompisar eller i ett samtal med en modersmåls lärare. Därutöver sker växlingen mellan språk såsom modersmål och svenska utifrån behov, kompetens eller samtalspartner. Kultti (2012, s. 118) menar i sin etnografiska forskning att det svenska språket dessutom inte ska upprätthållas som ett så kallat normspråk, det vill säga det som används på förskolan i första hand. Vidare menar hon att barn i grupper med ett gemensamt modersmål ska uppmuntras till användandet av det gemensamma språket. Med tanke på att förskolan ansvarar för samtliga barns språkutveckling av svenska, blir små barn tidigt medvetna om det språk som är det viktigaste på förskolan. I många fall sker kommunikation i modersmål endast vid lämning och hämtning. Tidigare forskning visar på att barn lär sig språket under sociala sammanhang, samspel och interaktion med andra barn enligt Palla och Vallberg Roth (2018, s. 207) som har gjort en undersökning på 243 förskolor med 222 medverkande förskollärare

Svensson (2012, s. 32) framhäver i sin artikel om flerspråkiga barn vikten av högläsning i förskolan samt pedagogernas förhållningssätt kring högläsning och samtal kring den lästa texten. Vidare menar hon att samma bemötande ska erbjudas till barn med svenska som andraspråk med målet om att kunna öka ordförrådet i det svenska språket. Barn lär sig även

olika kommunikationsmönster genom att exempelvis delta i olika roller som vid samling, i lekrum, ute på gården, vid dockvrån och i vilorummet menar Svensson (2012, s. 34).

Svenska som andraspråk

Med tanke på ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle har termen svenska som andraspråk börjat användas i det vardagliga språket. Undervisning i svenska som andraspråk riktar sig till alla elever som har ett annat förstaspråk och är i behov av att stärka det svenska språket för att kunna ta till sig andra kunskaper menar Torpsten (2008, s. 93) i sin undersökning där flerspråkiga lärarstudenter medverkade.

Eftersom olika skolor/förskolor har olika behov, avgör de själva hur undervisningen ska anpassas och användas vilket leder till att likvärdig utbildning blir olikformad (Torpsten 2008, s. 100). Det anses att upplägget av undervisningen i svenska som andraspråk skall skilja sig från annan undervisning genom att man använder sig av en annan uppläggningsform där man tar hänsyn till elevers språknivå och ålder. Man menar alltså att det behövs en individuell plan för inläring där hänsyn tas till barns kognitiva utveckling. Detta görs av den anledningen att barn i samma ålder kan ha varierad utveckling av sitt språk (Bergman 2003, s. 27).

Hammarberg (2013, s. 27) skriver om hur man sedan 70-talet systematiskt har forskat inom svenska som andraspråk. Han har konstaterat att det finns en skillnad i inläringen av ett språk som används i vardagliga livet, i jämförelse med inläring av ett främmande språk i skolan. Först på nittiotalet beslöt svenska politiker att svenska som andraspråk skulle bli ett eget behörighetsgivande ämne i skolan förklarar Tingbjörn (2004, s. 757). Under perioden mellan 60-talet och 2000-talet har målen förändrats när det gäller kunnandet av språk. En elev med ett någorlunda begränsat ordförråd ska med stöd i undervisningen utveckla samma behärskning i sitt andraspråk, som i sitt förstaspråk. Det grundläggande syftet med undervisningen av svenska som andraspråk är att eleven skall utvecklas i båda språken i tal, skrift och läsförståelse (Torpsten 2008, s. 102).

Betydelse av modersmål

Enligt Skolverkets bestämmelse, under kategorin regler och ansvar, har alla barn som talar ett annat språk rätt till undervisning i modersmål från förskoleklass upp till gymnasiet. Kultti (2012, s. 15) skriver om att var femte barn på förskolan har ett annat språk än svenska som sitt modersmål. På förskolan kan dessa barn erbjudas modersmålsstöd ifall önskemål från vårdnadshavare finns. Detta är dock ett beslut som fattas av en förskoleföreståndare (Skolverket, Ansvar i skolfrågor, Rätt till modersmålsundervisning, 2019).

I Skolverkets Rapport "Tre decenniers modersmålsstöd" från 2003 gjordes en sammanställning under perioden från 70- till 90-talet. Den omfattar och beskriver förskolans utveckling, skapandet av läroplanen samt arbetet med att främja modersmålsundervisning som under den tiden kallades för hemspråk. De svårigheter som man då mötte i kontakt med barn med utländskt ursprung grundar sig i brist på kunskap bland personal inom förskolan. Det

ledde till att barnen hamnade i ett så kallat "vakuumtillstånd" (2003, s. 13). Idag visar det här tydliga tecken på att pedagoger måste planera verksamheten samt organisera sig. Det tyder också på att utvecklade kunskaper inom modersmål är viktig bland personal på förskola.

Att ha trygghet i sitt förstaspråk skapar en grund för en säker inläring av ett nytt språk. Det kan alltså tolkas som en bekräftelse på att förskolans pedagoger i deras uppdrag har en stor roll i barnets utveckling av flera språk. Det innebär med andra ord att man som förskollärare inte endast främjar inlärandet av svenska, utan även av andra språk (Franker 2013, s. 802).

Ganuza och Hedman (2015, s. 132) lägger vikt vid språkstimulering genom att läsa och framförallt introducera för och bekanta barn med stora författare från deras hemländer. Detta sker inte bara i språkutvecklingens syfte utan i syfte för lärande och medvetenhet om tillhörandet till en annan kultur. Att avbryta utvecklingen av modersmålet genom att introducera ett nytt språk kan ge konsekvenser som är både känslomässiga och begreppsliga i utvecklingen av språket vilket även kan leda till halvspråkighet, menar Stroud (2013, s. 319). Därmed blir språkutvecklingen inte färdigutvecklad i något av språken.

I Reath Warrens (2013, s. 102) analys av läroplanen, menar hon att ämnet modersmål inte implementeras i undervisningen som andra ämnen. Detta kan i sin tur leda till marginalisering i då det betraktas som ett valämne i skolan. Dessutom är kravet för att kunna erbjuda undervisning av ett modersmål i skolan att det finns minst fem anmälda elever på skolan. De undantag som finns är undervisning av minoritetsspråk som romani, jiddisch, meänkielie, finska och samiska där kravet på fem anmälda elever på skolan inte gäller (Reath Warren 2013, s. 98).

Modersmålsundervisning och modersmåls lärare

Modersmålsundervisningen trädde i praktiken in på svenska skolor år 1970. Redan då fanns det brister i läroplanen som gällde för alla elever i samtliga ämnen. Efter en kraftig utbyggnad av förskolan under sent 80-tal, år 1998 publicerades den första läroplanen som ett styrande dokument för förskolan (Regeringskansliet). Som följd började barn på förskola med annat modersmål få stöd i modersmålsundervisning. I motsats till skola, där modersmål räknades som ett ämne, ställdes det inga krav på nivån av undervisningen på förskolan. Läroplanen har sedan dess gått igenom ett flertal förändringar och formuleringar med en del revideringar och ändringar. Det innebär att nya mål, riktlinjer och ansvarsområden och förhållningssätt har kommit till (Säljö, 2016, ss.37-40).

Tidigare forskning riktade mindre uppmärksamhet på det pedagogiska innehållet och resultat av modersmålsundervisning på skola och förskola (Ganuza och Hedman 2015, s. 126). Dessutom menar Reath Warren (2013, s. 108) att lektionerna i modersmål tidigare inte togs på allvar. Dock gjordes det under sjuttioalet undersökningar och utvärderingar som ledde till förändringar och anpassningar av implementering av modersmålsundervisning i svenska skolor. Kravet på utbildning av förskollärare som är direkt kopplade till arbetet med flerspråkiga barn har därmed förändrats. Medvetenheten om situationen ökar och som ett

naturligt resultat har det skett diverse ändringar på lärarutbildningen (Reath Warren 2013, s. 98). I slutet av åttiotalet kunde man som förskollärare välja att komplettera sin yrkesroll med en modersmåls lärarutbildning. Ungefär samtidigt ändrades benämningen från hemspråk till modersmål (Reath Warren 2013, s. 97).

Man menar att det under år 2011–2012 har undervisats i ca 150 olika modersmål på svenska skolor runtom i landet (Reath Warren 2013, s.114). Enligt Reats Warrens (2013, s.114) forskning beskrevs modersmålsundervisning som ett marginaliserat valämne med många brister. Reath Warren (2013, s.115) menar att det eventuellt numera har vänt och att modersmåls lärare utgår från läroplanen vilket också kan ha lett till att statusen kring ämnet har förbättrats i jämförelse med hur det tidigare har sett ut. Forskaren menar dessutom att statusen och arbetsvillkoren bland modersmåls lärare kan komma att bättras i förhållande med att deras schemalagda timmar är ungefär i samma antal som hos lärare i andra ämnen (Reath Warren 2013, s.105).

Enligt Ganuza och Hedman (2015, s.136) föreskriver inte kursplanen hur en lärare i modersmål ska planera för att elever ska uppnå sina mål. Detta ger en frihet till modersmåls lärare att planera utifrån egna personliga pragmatiska referenser. I motsatsen till detta skriver Reath Warren (2013, s.108) om att modersmåls lärare har låg status i jämförelse med andra verksamma lärare. Forskningen tyder på att det måste bli ändringar. Kraven är att kursplanen för modersmålsundervisning skall följa den vanliga kursplanen i den svenska skolan. Som alla andra ämnen skall den följa det svenska skolsystemets grundläggande värderingar som ingår i de övergripande uppsatta pedagogiska målen och de riktlinjer som utarbetas av Skolverket (Reath Warren 2013, s.108). Kunskapskraven i ett modersmål som ämne är godkända av Utbildningsverket.

Ganuza och Hedman (2015, s.131) möttes med annan problematik under sin forskning när de intervjuade femton modersmåls lärare. Det upplevs vara svårt för skolor att anställa kvalificerade lärare även om många som har flyttat till Sverige från andra länder har en fullständig lärarutbildning. De upplevde dessutom att deras pedagogiska utbildning ifrågasattes av elevernas föräldrar (Ganuza och Hedman 2015, s.129). Alla de femton lärarna arbetade under olika anställningsvillkor med uppdrag på flera olika skolor med liknande mönster i lärarnas övertygelse och pedagogisk praxis. De intervjuade lärarna synliggjorde svårigheten i att träffa andra kollegor, det vill säga undervisande lärare i andra ämnen, eftersom deras lektionstider var schemalagda efter barns ordinarie schema. Däremot hade de sina möten med alla modersmåls lärare som oftast handlade om den praktiska problematiken och mer sällan pedagogiska diskussioner. De kämpar för att betraktas som "riktiga" lärare och upplever att de ständigt har legitimationsproblem. De är ändå övertygade i sin yrkesroll och menar att deras undervisning bidrar till att skapa en bro mellan elever och samhället trots att det inte upplevs så av eleverna ibland (Ganuza och Hedman 2015, s. 131).

Ganuza, Hedman, Salö och Karrebök (2018, s.596) beskriver om en liknande situation i Danmark när de i sin forskning har jämfört det svenska och danska skolsystemet. I detta fall ligger även ansvaret över modersmålsundervisningen på kommunal nivå i Danmark. Det

innebär att undervisningen av modersmål samordnas för elever som går på olika skolor, och att det i sin tur innebär att eleverna behöver ta sig till andra skolor för undervisningen. Transportering är arrangerad av föräldrar och delvis av kommunen. Likaså som i Sverige finns det i Danmark krav på antalet elever för organiserad undervisning av modersmål samt krav på legitimation hos en modersmållärare.

Palla och Vallberg Roth (2018, s. 191) lägger i sin studie vikt på modersmålsundervisningen i de nordiska grannländerna. Även i Norge betraktas flerspråkighet på förskolan och skolan som viktig och forskningen kring flerspråkighet är i en växande fas. Förskollärarna är medvetna om vikten av språkstimulering hos alla barn på förskolan, oavsett modersmål, där fokus ligger på samspelet mellan lärare och elev. Utbildningspolitiken i Finland är ganska likt det svenska skolsystemet. Där har man också, på samma sätt som i Sverige, en stark övertygelse om flerspråkigheten, såsom modersmål och minoritetsspråk. Denna syn på flerspråkigheten präglar även det finska skolsystemet. Undervisningen av modersmål är starkt implementerad i både förskola och skola.

Att kunna använda svenska vid översättning och förklaring av vissa svåra ord är en resurs som modersmållärarna använder sig under lektionen. Svenska språket är inte uteslutet utan det stödjer elevens modersmålsutveckling påpekar Ganuza och Hedman (2015, s. 133). Novosel (2018, s. 3) anser att istället för att uppleva flerspråkighet som ett problem, ska vi kunna se möjligheter i det genom att kunna vara med och uppmuntra och påverka barns föräldrar. Att föräldrar blir aktiva i bokläsningen på modersmålet bidrar till normalisering av flerspråkighet menar Novosel (2018, s. 5).

Förskolans miljö

Förskolan anses som det första steget i ett barns utveckling till ett livslångt lärande i utbildningssyfte. Novosel (2018, ss. 4–6) menar att det finns samband mellan Vygotskys språkutvecklingsteori och hennes egna forskning om att kommunikation innefattar möten av olika erfarenheter, handlingar och viljor. Ett barns deltagande i olika aktiviteter skapar goda förutsättningar till språkutveckling och ett barn med ett annat modersmål stimuleras i lärandet av svenska i samspel med andra barn (Kultti 2012, s. 116, Torpsten 2008, s. 43). Enligt Skolverkets allmänna råd (2017) är det viktigt att vid resursfördelning beakta miljöns utformning som dessutom är en nyckelfaktor i planering och genomföring av olika aktiviteter. Man menar att miljön är en kombination av många olika aspekter som inspirerar samt erbjuder undervisning och utforskning. Med alla böcker, bilder och allt lockande material på förskolan erbjuds barn till lärande. Barn ska ha en god miljö där språket skall stimuleras med pedagogernas medvetna insatser i verksamheten menar Svensson (2012, s. 34).

Förskolans vardag ska vara inbjudande till lärande i språk med daglig läsning, samtal och sång. Barn uppmanas och uppmuntras till kommunikation utifrån läroplanens beskrivningar av uppsatta mål. Att kunna diskutera, ställa frågor och förstå sammanhanget av en text är språkstimulerande. I pedagogens uppdrag ingår att stimulera och väcka nyfikenhet hos barn

som inte vågar ta initiativ själva (Svensson 2012 s.34). Aktiviteter som förskolan erbjuder under ett barns vistelse kan tas som resurs och medveten stöttning i språkutvecklingen.

Kultti (2012, s. 136) är övertygad om att leken och den sociokulturella interaktionen påverkar barns språkutveckling. Barn lär sig av varandra eftersom de gärna härmar varandra både i handling såsom i tal. Å andra sidan lär sig även barn i samvaron och interaktion med vuxna. Ett barns kunskaper i flera språk kan bland annat framträda i lek med kamrater som talar samma språk samt i samtal med modersmåls lärare. Att utvecklas i flera språk samtidigt ses heller inte som ett hinder då ett barn har en bra förmåga och kapacitet att lära sig flera språk samtidigt förklarar Hammarberg (2013 s. 66). Att synliggöra närvaron av ett annat språk än svenska ger dessutom bilden av att alla språk är lika viktiga. Genom att medvetet erbjuda deltagande och inkludering, socialiseras barn in i användning av det svenska språket på ett naturligt sätt (Kultti 2012, s. 137).

Vikten ligger i att stimulera barns språkutveckling kontinuerligt samt förstärka synen av att barn med annat modersmål skall ses som en tillgång (Svensson 2012, s. 34). Språkstimulering kan bland annat ske genom sång, musik, drama, högläsning samt interaktion i form av samtal. Mångfalden på våra förskolor är en resurs som kan bidra till givande undervisning med inkluderande attityder anser Palla och Vallberg Roth (2018, s. 209).

TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

Den teoretiska utgångspunkten utgår från det sociokulturella perspektivet där samspel mellan individer i lärande är i fokus.

Sociokulturellt perspektiv

Lev Vygotskij (f.1896-d1934) var en rysk filosof, psykolog och teoretiker som under sitt arbete utvecklade en pedagogisk psykologi där han hade olika tolkningar och påståenden om barns utveckling (Lindqvist 1999).

I teorin om språkutvecklingen hos barn belyste han det som hade en betydande påverkan på forskning kring barn och ungdomars utveckling (Arnqvist 1993, s.34). Han ansåg att språket är ett viktigt verktyg i barns utveckling samt används som ett instrument för att förmedla tankar. Vygotskij upptäckte även sammanhanget mellan det sociokulturella samspelet och språkutvecklingen. Hammarberg (2013, s. 64) konstaterar att Vygotskijs teori om språk sätter barns tänkande och språk som ett handlingredskap i centrum.

Teorin hävdar att barn påverkas av den yttre omgivningen, medfödd förmåga samt ömsesidigheten mellan medfödd förmåga och stimulerande miljö. Lindqvist (1999) instämmer med Vygotskij gällande att språket påverkas av biologiska men också av sociala faktorer samt att språkligt samspel leder till intellektuell förmåga och är en del av människans identitet. Förutom det biologiska arvet och den sociala, kognitiva och intellektuella utvecklingen var

språket även ett av de viktigaste symboliska verktygen som en individ kunde få (Lindqvist, 1999 ss.72–73). Själva samspelet mellan barn-vuxen/lärare har samma starka betydelse som samspel och lek med andra barn. I min studie är fokus på samspel mellan modersmållärare med elever på förskolan och förskoleklass samt samspel mellan modersmållärare med de övriga lärare och personal och barnens vårdnadshavare. Interaktion, samspel mellan barn och lärare ger en konstruktiv effekt på språkutveckling. Enligt Vygotskij förväntas det att en lärare ska vara en stark personlighet i samspelet med barn. Det vill säga att läraren ses som kompetent och är medveten om de uppsatta mål och riktlinjer i styrdokument och i läroplanen. Vidare påpekar Vygotskij om lärarens utveckling i dess roll genom samspel med sina kollegor. Trots att Vygotskij verkade för flera decennier sedan har hans lära satt sin prägel i dagens pedagogik när det gäller barns språkutveckling och undervisning. Reflektion har blivit en del av vardagen eftersom relation mellan teori och praktik hör till de viktigaste frågorna (Lindqvist, 1999 s. 250).

Jim Cummins är en amerikansk nutidsteoretiker som bland annat har forskat inom svenska skolsystemet, med särskilt fokus på flerspråkighet på svenska förskolor och skolor. Cummins menar att “Pedagoger som vill främja jämlikheten i samhället-och som förhåller sig till utbildning utifrån principerna om social rättvisa och mänskliga rättigheter har större chanser att bedriva effektiv undervisning” (Cummins 2017, s. 37). Han förklarar att utvecklingen av andraspråket från den nivå där eleven har utvecklat det vardagliga språket behöver ytterligare en period av två-tre år för att utveckla kunskapsrelaterad språkfärdighet. Övertygelse om vikten av förskolans verksamhet som högkvalitativ pedagogik samt förskollärares inkluderande förhållningssätt stärker förskolebarns lärande. Att förskolläraren dessutom kan några enstaka ord på barns modersmål uppmärksammar på ett pedagogiskt sätt barnet på hans likheter och skillnader mellan språken menar Cummins. Vidare belyser Cummins (2017, s. 225) kopplingen mellan skriftspråket och barnens identitet. Genom att läsa på barns modersmål kan lärarna medvetet skapa denna koppling samt uppmuntra föräldrarna att läsa för barn hemma. Relationen mellan barn och lärare påverkar engagemanget i ett entusiastisk lärande när barn upplever att de värderas positivt av sin lärare (Cummins 2017, s. 266). Detta innebär således att ett sociokulturellt samspel mellan förskollärare/modersmållärare och elever blir en central aspekt i barns språkutveckling.

METOD

I denna del presenteras undersökningsmetod, urval, genomförande, validitet och reliabilitet, etiska ställningstagande samt hur datan har analyserats. Undersökningen grundas på tidigare forskning kring ämnet samt intervjuer med modersmållärare.

Intervju som kvalitativ undersökningsmetod

Intervju som metod är förmodligen den mest använda forskning- och undersökningsmetod enligt Hartman (2007, s. 280). Frågorna som bestäms i förväg leder till en strukturerad

intervju. Det går dock att ifrågasätta ifall intervju skall betraktas kvantitativ eller kvalitativ metod.

För ett bättre resultat och framförallt en kvalitativ undersökning är det mest optimalt att använda sig av en ostrukturerad form av intervju. Med förberedda frågor relevanta till problemlösning och syftet, kan intervjun alltid kompletteras med följdfrågor (Hartman 2007, s. 281). Insamlingen av information under mina intervjuer har bearbetats och analyserats på ett kvalitativt sätt, anser jag. Eftersom att en kvalitativ undersökning handlar om vad människor som blir intervjuade upplever, hur de ser sig själva i olika sammanhang och hur de upplever sin omgivning försöker man komma åt någonting subjektivt (Hartman 2007, s. 15). Vid formulering av frågorna till intervjun fick jag hjälp av min handledare. Formulering av frågorna var relevanta till modersmåslärares roll både i förskolans och förskoleklassens verksamhet. Då skapades sex stycken frågor med följdfrågor. Det kan förekomma skillnader mellan svaren eftersom olika människor har olika tolkningar och uppfattningar om ett och samma samtalsämne. Alla kan ha sina olika erfarenheter.

Urval

För att lättare besvara syftet och dess frågeställningar övervägde jag valet av intervju med modersmåslärare. Modersmåslärare som ger stöd i språket på förskolor samt modersmåslärare som undervisar elever i förskoleklass. Kihlström (2007, s.49) talar om att det är relevant att vid kvalitativa intervjuer välja personer som har erfarenheter av det ämnet och dessa personer har inte bara åsikter utan verkliga berättelser som grundar på egna erfarenheter. Som tidigare nämndes sker modersmålsstöd på förskolans nivå, för barn upp till sexårs ålder, medan undervisning i förskoleklass är riktad till lite äldre barn. Min uppfattning är att båda grupperna är ungefär i samma ålder med en liten variation i språkutvecklingen. Med hänsyn till att jag gör undersökningen själv blev det avgränsning till antal intervjuade lärare också.

Genom Centrum för flerspråkigt lärande (CFL) kom jag i kontakt med modersmåslärare som ville delta och svara på frågor gällande min undersökning. Tre av dem är verksamma på både förskola och grundskola medan den fjärde hade erfarenheter från förskola och just nu undervisar svenska som andraspråk på vuxenutbildning.

Genomförande, intervjuer med fyra modersmåslärare

Alla fyra modersmåslärarna tog mitt erbjudande positivt eftersom några av dem redan tidigare har medverkat i liknande undersökningar och visste vad det innebar.

Intervjuerna styrdes med sex övergripande frågor (se bilaga 2) samt följdfrågor för bredare insamling av information. Jag träffade dem en och en under en timmes tid. Innan intervjun startades, visades frågorna och samtyckesblankett skrevs på. En inledande pratstund mellan mig och informanten föll naturligt för att skapa en positiv relation innan själva intervjun.

Den första intervjun gjordes hemma hos en av informanterna. Att ta anteckningar under den

första intervjun var ett test som visade sig fungerande. Båda parter (informanten och jag) upplevde situationen bekväm och samma metod, att ta anteckningar under intervjuerna användes med de övriga modersmåslärarna. Genomförande av de övriga intervjuerna var i ett samtalsrum på modersmåslärarnas arbetsplats.

Validitet och reliabilitet

Svaren under intervjuerna kan variera som i sin tur kan ha en stor påverkan på balans mellan validitet och reliabilitet. När man talar om dessa två termer riktas de mot kvantitativa studier och därför anser Trost (2010, s. 133) att när man gör en kvalitativ undersökning bör termen trovärdighet användas istället. Ansvaret ligger på forskare att förmedla forskningsresultat till läsare på ett så trovärdigt sätt som möjligt. Genom våra sinnen får vi kunskap som vi behöver och bearbetar det till fakta (Thuren 2006, s.18). Samtidigt kan vi aldrig bli säkra att den empiriska sanningen vi får verkligen är sann, påpekar Thuren (2006).

I intervju utgår man alltid från att man får fram sanningen i svaren, det vill säga att personen ifråga talar sanning. Trost (2010, s. 55) påpekar att det för en stabil mätning är viktigt att kunna ställa samma typ av frågor vid olika intervjuer. Dovemark (2007, s. 150) menar när det gäller validitet ska forskare ständigt ifrågasätta, kontrollera och teoretisera den kunskap som fås under forskningen. Samtidigt finns det alltid ett kritiskt förhållningssätt i analys av empiriska data om den är trovärdig. Under min insamling av data antecknades svaren på pappret.

Formulering av frågorna var relaterad till syftet där jag ville få svar på hur modersmåslärare upplever sin yrkesroll. Genom att göra intervjuer med en modersmåslärare i taget uteslöts eventuell påverkan av varandra än om den hade gjorts i grupp. De intervjuade kände lättnad av att inte bli ljudinspelade under samtalet. Skillnaden mellan en intervju och ett samtal är betydlig eftersom det under samtalet växlas åsikter, blandas in känslor och fakta som inte kan leda till en kvalitativ analys (Trost 2010, s.55).

Målet har dessutom varit att skapa och formulera frågor till intervjun som tydliga och konkreta för att undvika missuppfattningar. Fejes och Thornberg (2015 s. 20) har en central fråga ifall samma studie skulle ge samma resultat i analys om olika forskare har gjort samma undersökning. Analysen påverkas av våra egna tolkningar och våra olika aspekter. En viktig fundering är hur vi tar ställning mot all den insamlade kvalitativa datan under analys, påpekar Fejes och Thornberg (2015, s. 28).

För att öka studiens validitet och reliabilitet valde jag att genom metoden intervju få så kvalitativa svar som möjligt. Det innebär att jag kunde komma åt dessa modersmåslärares tankar och åsikter kring deras yrkesprofession. I användning av exempelvis enkät hade det varit svårare för mig att komma åt dessa tankar och funderingar kring deras yrke. Det är självklart svårt att kunna dra generella slutsatser kring ifall deras åsikter och tankar gäller alla modersmåslärare.

Dovemark (2007, s. 150) förklarar att vikten ligger på oss hur vi är som person. Det vill säga hur jag exempelvis under forskningsprocessen förhåller mig till tolkningen av insamlad empiriska data. Validiteten beror av hur jag som forskare kan kontrollera, ifrågasätta och teoretisera kunskapen som resulteras av mina intervjuer. Dimenäs (2007, s. 106) skriver om hur vi förstår världen och vad vi har för erfarenheter. Således, vi utgår från våra perspektiv men under tiden skaffar vi oss mer medvetenhet om vissa fenomen. Det är betydelsefullt att vi presenterar resultat på ett objektivt sätt (Dimenäs, 2007, s. 107).

Etiska aspekter

Under varje forskning ställs etiska krav på den som forskar. Björkdahl Ordell (2007, s. 25) menar att etik är något som avgränsar till att bara forskningskrav gäller. Etiken styr övervägande vårt liv och vardagliga beslut, ibland medvetet och ibland omedvetet.

När det gäller forskning måste vi ha en så kallad praktisk etik där vi tydligt vet utifrån vilka regler vi agerar. Fastän det är vuxna människor som är involverade i undersökningen finns det en tanke bakom samtycket. Vetenskapsrådet, som är ett organ med nationellt ansvar stödjer forskningen med etiska regler som är formulerade så att de utgör riktlinjer (Björkdahl Ordell i Dimenäs 2007, s. 27). I God forskningssed (Vetenskapsrådet 2017, s. 40) beskrivs tydligt de fyra kraven om sekretess, tystnadsplikt, anonymitet samt integritet som grundläggande individskrav. De medverkande, det vill säga informanterna har därför fått ett informationsbrev (se bilaga 1) där dessa krav nämns. Informationsbrevet har sedan lästs av informanterna och godkänts genom en underskrift. Genom att de skrev på blanketten godkände de villkoren för deltagandet i undersökningen.

Med tanke på att informanterna medverkar frivilligt och inte är på något sätt tvingade till att medverka i undersökningen, visas hänsyn till etiskt ställningstagande (Trost 2010, s.124). Dessutom kan de medverkande när som helst avstå från att delta i studien och är inte skyldiga till att svara på alla frågor. Jag som forskare har tystnadsplikt och de intervjuade personerna i fråga blir anonyma och kommer inte att bli igenkända på något sätt i mitt insamlade material. Det är viktigt att de som deltar får rätt information om undersökningens syfte och vad medverkandet innebär (Trost 2010, s.125). Informanterna fick information om att all data och information som har samlats under intervjuerna kommer att användas endast till denna studie.

Analys

Efter insamlingen av data från intervjuerna påbörjades en process av analysarbetet. I början kan det upplevas rörigt men Malmqvist (2007, s.124) beskriver två olika utgångspunkter för analysarbete. Den första är en helhetsanalys där man gör en helhetsbild av insamlad information, svaren från alla frågorna som har ställts under intervjuerna. Den andra utgångspunkten är att upptäcka och urskilja olika övergripande begrepp eller områden. Därför blir resultat uppdelat i några olika delar med ett sammanhang mellan varandra. Ett

analysarbete innebär att gå på djupet med de insamlade uppgifterna och se de från olika perspektiv. Tolkning, bearbetning och analys kan beskrivas som en levande process som förändras och förfinas till ett slutresultat (Dimenäs 2007, s.132). Genom att fler gånger läsa informanternas svar skapade jag mig en uppfattning om vilka frågor som berörde modersmåsläraren mest. Detta ledde därmed till de rubriker som finns under resultat. I dessa rubriker ingår svaren från andra frågor, huvudfrågan samt följdfrågor vars svar kunde kopplas samman.

RESULTAT AV INTERVJUERNA

I detta avsnitt presenteras analysen av anteckningar som tagits under intervjuerna samt presentation av lärare som deltog i studien.

Fyra modersmåslärare som deltog i undersökningen undervisar eller har undervisat både på förskola och grundskola. De kallas för A, B, C och D-lärare. De undervisar i bosniska/serbiska/kroatiska, persiska, arabiska och somaliska. Alla de fyra modersmåslärarna har bott i Sverige och undervisat sedan nittiotalet när de av olika anledningar har flyttat till Sverige. Dessutom har alla en pedagogisk/läraryrkesutbildning från sina hemländer och det var därför en självklarhet för dem alla att undervisa i det nya landet.

Modersmåslärarens uppdrag, undervisning och arbetsuppgifter

Inledningsvis berättade informanterna om sitt yrkesval som modersmåslärare samt om styrande dokument på förskolan och skolan. Alla de fyra intervjuade modersmåslärarna känner till den svenska läroplanen som styrande dokument och alla anser att de följer de uppsatta målen.

Jag vet vad är läroplanen, det är som ett lag på skola, hur vi lärare ska jobba. Lärare B

De som är verksamma inom skola följer även kursplanen. Mycket av verksamheten anpassas efter elevernas behov och intresse. Eftersom de jobbar med elever i olika åldrar är det självklart för dem att ha varierande material. På förskolans nivå har de tillverkat materialet själva.

Små barn gillar att sjunga och jag har gjort dessa små kort. (Handskriven text och med egen illustration på). De väljer själva ett kort och vi sjunger.

Lärare A

Jag anpassar material till individer. Lärare B

En del av sitt material får de från arbetsgivaren, men mycket skaffas också privat. De berättar att de köper böcker när de är hemma i sina hemländer men de påpekar att det inte alltid är så lätt att hitta böcker som är relevanta till vårt svenska samhälle.

Varje gång jag är på resa kollar jag vad finns för litteratur eller barnböcker. Många böcker jag använder är från mina barn, när de var små. Lärare B

Några somaliska böcker som speglar svenska samhälle trycks i Sverige. Lärare D

Den tid de har till planering under veckan är viktig, anser de. Arbetsplatsträffarna används för att träffas och utbyta idéer med kollegor samt lyssna på föreläsningar.

Man utvecklas och förbättras i undervisningen när man samarbetar med kollegor (CFL). Vi växlar idéer, stimulerar varandra. Lärare C

De är nöjda med arbetsgivarens satsningar på fortbildning. Dessutom får de alla bra stöd från sin chef just nu. En av de intervjuade hade dålig erfarenhet av en tidigare arbetsgivare då det kunde förekomma fel information som ledde till missnöje och missförstånd, men också dålig upplysning av läroplanen.

När jag började jobba fick jag så dålig information om skolan och vad som gäller. Ingen bra kontakt med dåvarande chef. Sedan bytte jag kommun. Lärare D

Alla fyra modersmåls lärarna ville fortsätta med läraryrket i Sverige eftersom de var utbildade lärare i sina hemländer. Att undervisa i modersmål innebär att jobba på många olika förskolor och skolor som är geografiskt placerade på olika stadsdelar. Modersmåls lärarna upplever att lektionerna på skolorna läggs utanför barnens ordinarie skolschema, oftast som dagens sista lektion. Ibland till och med en bra stund efter skoldagens slut och barnen har gått över till fritids. För att då kunna ha sina lektioner har det hänt att de ibland varit tvingade till förhandling och övertalning för att förmå barnen att lämna fritidslokaler. I sådana situationer var fritidspersonalen passiva och visade ingen förståelse för modersmålsundervisningen.

Barnen vill inte följa med mig. En del av fritidspersonalen hjälper till medan andra struntar i oss. Lärare D

På förskolan upplevs det som att barn blir exkluderade när modersmåls lärare kommer för att undervisa i deras modersmål. Fastän modersmåls lärarna har planerat att ha en lektion, så har de valt att låta barnet stanna kvar i barngruppen. Detta för att det många gånger känns som om man tvingar barn att göra något annat för att de precis har påbörjat en annan aktivitet och vill vara kvar i sin grupp.

Modersmåls lärarna upplever att de som yrkesgrupp har en lägre status i jämförelse med andra lärargrupper.

Det har förändrats sedan tidiga nittioalet. Då hörde vi till ett arbetslag på någon skola. Träffades där på möte regelbundet med de andra lärarna.
Lärare B

Lärare B berättade att förändringen skedde på nittioalet (1994) då det beslutades att alla modersmåslärare skall tillhöra CFL, Centrum för flerspråkigt lärande, med en gemensam chef. Detta är både bra och dåligt anser lärare B. Förr upplevdes det att man tillhörde en skola och blev accepterad som kollega. Idag besöker de olika skolor och får inte samma kontakt och respons av personalen. Klimatet har förändrats till det sämre. Modersmåslärarna känner ett utanförskap fastän man strävar efter samma uppsatta mål i läroplanen.

Antalet elever med modersmålsundervisning har idag minskat i jämförelse med nittioalet då många valde att bosätta sig i Sverige.

När jag började jobba fick jag en halvtidstjänst. Fort efteråt erbjöd chefen mig en heltidsanställning. Till många elever och många timmar i vecka undervisade jag då. Lärare D

Samarbete med övriga pedagoger och vårdnadshavare

Eleverna som får modersmålsundervisning går i olika skolor. Modersmåslärarna kommer i kontakt med ett stort antal av personalen på alla dessa förskolor och skolor. En del undervisar elever som har fritidsplacering och kontakt förekommer således också med fritidspersonal.

Pedagoger skapar sina egna "klimat" på sina arbetsplatser där deras egna åsikter styr samarbetet. Lärare A

När de skulle beskriva samarbete med övriga pedagogerna på förskolan och skolan blev det varierande svar. Det samarbetet upplevdes både positivt och negativt. En del pedagoger bemöter modersmåslärare med att visa intresse för samarbete, medan andra upplevs som ointresserade för någon kontakt överhuvudtaget. De intervjuade anser att det oftast är fritidspersonal som inte vet vad modersmålsundervisning innebär.

De intervjuade modersmåslärarna vill ha mera information kring verksamheten, speciellt på förskolan. Om pedagogerna på förskolan jobbar med ett visst tema, till exempel olika djur, växter eller människokroppen skulle modersmåsläraren exempelvis på ett naturligt sätt kunna utveckla detta vidare på sina lektioner.

Det är olika personer jag träffar. Ibland är de trevliga och pratar med mig och ibland kan jag känna mig utanför. Det har hänt att jag läst på anslagstavlan i hallen (förskola) vad de har för tema just nu. Lärare C

På grund av dålig kommunikation eller ingen alls mellan ordinarie pedagoger och modersmåls lärare förekommer risksituationer. Ett exempel är att man en gång missade att informera modersmåls läraren om en elevs sjukdom, vilket gjorde att barnet utsattes för fara.

Hade en gång en liten kille som gick i förskoleklass som började må mycket illa. Jag visste direkt att han hade diabetes eftersom min dotter har det. Jag liksom kände igen symptom.
Lärare C

En informant upplever ett fördomsfullt bemötande på grund av hennes religiösa tillhörande.

På de flesta ställen får jag inte alls ett bra bemötande (pekar på sin hijab). Lärare C

Att det nu på senare tid finns fler flerspråkiga pedagoger på förskolorna upplevs som något positivt. Informanterna anser att dessa pedagoger visar mer förståelse och intresse för dels hur modersmåls lärare arbetar och dels av barnens språkutveckling i sitt modersmål.

Det är olika från år till år. Det beror på att personalen på förskolan förändras. Lärare B

Lärare A ser ett samband mellan högt utbildade föräldrar och barns intresse för skriftspråk.

Man ser att en del föräldrar visar intresse för sina barns utveckling, modersmålsutveckling. De frågar, vill ha tips hur de ska jobba med barn hemma. Oftast är det utbildade människor som vill att barnet ska behålla och utveckla sitt modersmål. Lärare A

Modersmåls lärarna upplever att föräldrarna uppfattar modersmålsundervisning som någonting viktigt i deras barn lärande och utveckling. Samarbetet fungerar bra med en del föräldrar, vilka också är med på olika föräldramöten och visar samma intresse och engagemang precis som i de övriga skolämnena.

Det finns en del föräldrar som inte är nöjda med innehållet av modersmålsundervisningen och vill därför påverka undervisningen.

Några föräldrar ifrågasatte min nationalitet och var lite skeptiska i början. Lärare A

Lärare A som undervisar i alla de språk, samma språk med olika dialekter, med ursprung från krigsdrabbade länder på Balkan möttes med olika föräldrar och fördomar. Men till slut blev lärare A accepterad och "godkänd" av misstänksamma föräldrar att undervisa deras barn.

Lärare D får positiv respons av föräldrarna och upplever att de är allmänt nöjda med modersmålsundervisningen. Oftast har de kontinuerlig telefonkontakt och föräldrarna visar intresse för sina barns modersmålsutveckling.

Några föräldrar berättar att deras barns svenska blev bättre efter att de börjat gå på modersmålsundervisning. Lärare D

En del av föräldrarna är missnöjda med tiden som finns för undervisningen. Det förekommer att modersmålslektionerna ligger sent på dagen och kanske till och med på en helt annan skola och då väljer föräldrarna att inte låta sina barn få ta del av undervisning av modersmål.

Ibland känns det att vi har många elever. Många förskolor och skolor att besöka och ibland mycket färre barn. Varför? Vet inte, olika antal barn varje år. Lärare C

I det mångkulturella samhället förekommer det att flerspråkiga barn har mer än ett modersmål. Det kan lärare C uppleva som problematisk när ett barn påverkas av sina flerspråkiga föräldrar att lära sig två modersmål.

På mina lektioner har jag haft barn som talar två modersmål hemma. Dessa föräldrar, som har var sitt språk (inte svenska) vill att barn ska gå på båda. Jag tycker att det är för mycket. Lärare C

Språkutveckling och arbetsmetoder

Alla de fyra modersmålslärarna uttryckte olika uppfattningar om barns språkutveckling. Informanterna är alla överens om att språket utvecklas med åren och att det är svårt att se utvecklingen hos yngre barn. Alla modersmålslärarna litar på forskningen som visar på att svenska språket utvecklas parallellt med modersmålet. De som jobbar på skola kan se utvecklingen hos elever och bra resultat i andra ämnen. Dessutom får de respons från föräldrarna att barn börjar behärska svenska på högre nivå efter kontinuerlig modersmålsundervisning.

Lärare A påpekar att barn måste ha lust att lära sig och utveckla sitt modersmål.

Föräldrar måste använda språket på ett naturligt sätt med sina barn för det bästa resultatet. Lärare A

Lärare C hade en annorlunda åsikt om barns inläring av språk och hade erfarenheter av att barn tillfälligt blev sämre i svenska språket när de började gå på modersmålsundervisningen.

Barn ibland lär sig snabbt, men ibland blir de sämre i svenska. Det blir stopp i utvecklingen av språket. Lärare C

Att vara verksam som modersmålsstöd i förskola innebär oftast att träffa förskolebarn. Då småpratar eller läser man barnböcker för dem och en aktivitet som ofta utövas är sagostund. De intervjuade modersmålslärarna anser att leken är grunden för lärande. Det är därför viktigt att genom lek lära barn enstaka ord eller meningar på dess modersmål.

Mitt första uppdrag ingick jag i ett projekt som kallas "Performansanalys" där vi jobbade med en resväska med fyra mindre väskor i. I varje liten väska fanns det material kopplad till olika teman som skulle väcka barns intresse. Lärare A

Förutom högläsning och samtal med barn på förskolan, anser lärare i persiska och arabiska att stor vikt ska läggas på skrivtekniken eftersom dessa språk skrivs från höger till vänster och med ett annat alfabet. Båda var överens om att intresse för skrift ska stimuleras redan i förskoleåldern. De visar då enkla bokstäver och ord.

På förskola visar jag för småbarn hur vi skriver. Det är lite komplicerat men viktigt att de börja lära sig i tid. Lärare C

Sammanfatning av resultat

Eftersom alla fyra informanter har en pedagogisk utbildning är de nöjda med att jobba inom förskolan och skolan. Trots att de inte undervisar i de ämnen de är utbildade i för att undervisa, känner de glädje i sitt yrke, om än ibland med en viss känsla av otillräcklighet. De är fullt övertygade om att genom utveckling av sitt modersmål stimuleras ett barns utveckling och lärande allmänt. Likaså är de överens om att modersmålet är en viktig del i barns kognitiva utveckling.

Modersmållärarna anser att undervisningen i sig inte ses som det viktigaste i ett barns kunskapsutveckling, då det inte är ett obligatoriskt ämne enligt skolans kursplan och även sker utefter föräldrarnas önskemål. Problemet blir tydligt när föräldrars eller vårdnadshavares önskan är större än hos barnet och modersmålläraren då tydligt ser att lusten till att lära inte finns hos barnet.

Det är omöjligt av ekonomiska skäl att organisera modersmålsundervisning på varje skola där behovet finns, men det är uppenbart att det leder till problem som påverkar undervisningen när den ska bedrivas på olika skolor som barnen inte annars vistas på. Det är relevanta som påverkar detta och det bidrar till att modersmållärare tappar den kollegiala kontakten med övriga lärare på skolan eller förskolan. Detta leder i sin tur till att andra pedagoger och lärare i stort inte tar till sig eller får förståelse för hur viktig modersmålsundervisning är, vilket mina informanter har erfarenheter av. Informanterna ser trots denna problematik och känsla av exkludering från lärarkåren att deras verksamhet har fler fördelar än nackdelar.

De gör en jämförelse med hur det var på nittioalet. Då var det en stor våg med nyanlända elever, vilket gjorde att modersmållärarna kunde knytas till en eller par skolor. Då var behovet av deras modersmålsstöd och undervisning stort. Idag skiljer sig behovet stort från år till år men man ser också skillnad i behovet om det är område i mindre orter eller i större städer. Trots att många barn på både förskolan och i skolan är flerspråkiga, så ser de en trend i att färre barn anmäls för modersmålsundervisning.

Vid möten med de yngre barnen, som är på förskolan, måste man ofta bygga upp tilliten innan man kan ha undervisning. De små barnen är blyga och reserverade, och oftast börjar man som modersmåls lärare med att småprata eller läsa sagor tillsammans med dessa barn. Det gör det lättare att få en helhetsbild av hur barnet har utvecklat sitt språk, både i modersmål men också i svenska. Utifrån denna kunskap skapar man sedan eget material som utgår från barnets behov.

DISKUSSION

I detta avsnitt diskuteras först undersökningens resultat, därefter undersökningsmetoden och avslutningsvis didaktiska konsekvenser.

Resultatdiskussion

I min undersökning har jag utgått från det sociokulturella perspektivet, eftersom det perspektivet fokuserar på samspelet mellan modersmåls lärare och övrig personal på förskolor och skolor. Även samspelet mellan modersmåls lärare och barn och barnens vårdnadshavare kan ses utifrån samma perspektiv. Syftet ska besvaras med mina reflektioner om modersmåls lärarens roll i verksamheten. Alla de fyra informanterna verkar trivas i sin yrkesroll som lärare samtidigt som de upplever svårigheter med arbetet. De anser att de tillhör en sårbar grupp med lägre status än andra lärare.

Enligt informanterna uppskattas högläsning av barn på förskolan. Informanterna anser att läsning alltid är bra språkstimulans då innehållet av barnböcker stimulerar till samtal och diskussion. Det är ibland dock svårt att hitta relevanta böcker i Sverige men de alla anser att originalböckerna, som har köpts i hemländerna, är betydelsefulla.

Egen tillverkning av material kan tolkas som brist på material, men den kan förklaras av olika anledningar. Många pedagoger använder sig av den metoden och det tolkar jag bara som kreativt och fantasifullt eftersom det tillverkas just för att locka fram barns intresse. När modersmåls lärare i persiska och arabiska berättade om vikten av skrivtekniken i dessa språk kunde man se direkt koppling till läroplanen som belyser att en lärare ska stimulera och väcka nyfikenhet hos barnet, vara mån om barns kulturella tillhörande samt samspela med elever/barn ur ett sociokulturellt perspektiv. I en undersökning av Ganuza och Hedman (2014, s.132) talar deras informanter om hur viktigt det är att nämna och läsa stora och kända författares böcker från elevernas hemländer.

Modersmåls lärare möter förskolebarnen på deras avdelningar på förskolan. Med tanke på att barnen har tryggheten på förskolan ser modersmåls lärarna möjligheter i att använda modersmålet med barnet i den miljön hen trivs i. Alla informanterna har bekräftat att det är viktigt att skapa en trygg relation med ett barn innan själva undervisningen sker. En uppgift som inte är så enkel men som fungerar genom att starta en lek med barnet och samtala. På detta sätt sker lärandet, vilket även Svensson (2012, s. 34) belyser genom att skriva om vikten

av miljö som är inbjudande till lek men också till lärandet. Förskolans miljö är givande och stimulerande för modersmålsstöd.

Som informanterna påpekade är intresse för att lära sig ett språk individuellt bland barnen. Hyltestam (2013, s. 17) redogör att forskningen kring inläringen av andraspråk fokuserar på individuella faktorer som är avgörande i språkutveckling utan att ta hänsyn till den sociala interaktionen. Vidare menar Hyltestam (s.51) att ur det kognitiva perspektivet visar forskningen i andraspråksinläring att man riktar uppmärksamhet till den fas när en individ börjar använda andraspråket, svenska, i kommunikationen. I och med att yngre förskolebarn inte har utvecklat något verbalt språk belyser Håkansson (2013, s. 158) att småbarn även kan lära sig två språk samtidigt, men i olika takt där språken växer fram oberoende av varandra. Informanterna tror att små barn, i förskola och förskoleklass, utvecklar båda språken med stöd av varandra.

Föräldrarnas ansvar mot modersmålet är väldigt olika. En informant märkte att högtbildade föräldrar vill stödja sina barn i att lära sig sitt modersmål och anser att det är ett viktigt moment i barnets lärande. En del av föräldrarna var mindre engagerade, hade negativa inställningar mot modersmålslärares arbetssätt, ifrågasatte dess verksamhet samt hade väldigt privata kränkande kommentarer. Ganuza och Hedman (2014, s. 129) uppmärksammar i sin forskning relation mellan föräldrarna och modersmåls lärare där föräldrarna ifrågasätter lärarnas pedagogiska kompetens.

Samspel och interaktion med andra barn påverkar språkutveckling hos förskolebarn. Kultti (2012, s. 47), Palla och Vallberg Roth (2018, s. 207) är alla överens om att samspel och bemötande av barn med samma modersmål är stimulerande för språkutveckling, precis som samspelet som sker under modersmålsundervisningen. Dessutom stödjer barn varandra på båda språken.

Erfarenheterna av bemötande av de övriga pedagogerna på förskolan är varierande. Informanterna anser att verksamma pedagoger inte har tillräckligt med kunskap kring flerspråkighet. Modersmålslärares möter ibland hjälpsamma pedagoger men ibland ointresserade. Palla Vallberg Roth (2018, s. 209) belyser om vikten av attityden hos lärare och att mångfald ska betraktas som resurs.

Eftersom det i modersmålslärares arbetsuppgifter ingår att besöka förskolor och skolor för att undervisa hinner de tyvärr inte att bygga upp goda relationer varken med eleverna och de andra pedagogerna och lärarna. Forskningen visar att samma problematik har funnits sedan tidigare. Reath Warren (2013, s. 99) belyste problematiken kring olika anställningsvillkor eftersom några av de modersmåls lärare som var med i hennes undersökning har undervisat på många skolor och hade väldigt varierande antal lektioner. Då tiden för modersmålsundervisningen ofta läggs som den sista lektionen på barnens schema kan det också påverka barnens intresse, motivation och engagemang i att lära sig sitt modersmål. Detta betonar de intervjuade modersmåls lärarna som problematiskt.

En del elever känner dock ett ansvar mot undervisningen medan andra inte tar den på allvar. Informanterna var dock överens om att läraren är en viktig person i barnets lärandeprocess. Läraren ser varje individs behov och på så sätt har hen en stor påverkan på elevens utveckling. En del av eleverna uppfattar undervisningen som viktig när lärare utgår ifrån elevernas erfarenheter (Torpsten, 2008, s.90). Informanternas förståelse av elevernas intresse och behov i språkutvecklingen i modersmålet utgår från samma resonemang.

En informant upplevde att en del elever på skolan backar i språkutvecklingen i svenska när de börja med lektioner i sitt modersmål. Enström (Hyltestam och Lindberg, 2013, s.182) förklarar detta med att vissa individer kan ha svårigheter vid inläring av nya ord på grund av att modersmålet inte är besläktat med svenska språket. Modersmållärarna upplever även att intresse och anmälningar för modersmålsundervisningen är föränderlig. Ibland är de färre och ibland fler elever. Som tidigare nämnt, det krävs minst fem elever på en skola för undervisning.

Metoddiskussion

Intervju som kvalitativ metod är ett bra och användbart sätt att samla in data till olika undersökningar. Eftersom jag gjorde min undersökning själv, så stötte jag redan från början på svårigheter. Min förutsättning var att samla in en stor mängd information genom intervjuerna, men med hänsyn till att jag var själv träffade jag endast fyra informanter. Två eller fler personer som gör en undersökning har olika perspektiv som kan bidra till formulering av frågor på ett annat sätt samt att man fått en större variation på svaren. Med tanke på att jag har varit själv, har jag endast kunnat utgå från mina egna perspektiv.

Resultaten i denna undersökning baseras på svaren från de fyra intervjuade modersmållärarna. Att tre av dem är anställda på samma arbetsplats gav inte stor variation på svaren. Svaren var snarare lika varandra då dessa lärare arbetar och följer samma arbetsuppgifter. Ett optimalt resultat skulle kunnat vara om informanter var verksamma inom olika kommuner i landet och således hade haft olika erfarenheter.

Metod av insamling av data jag använde var att anteckna med penna. Det blev som ett test som visade sig fungerande och uppskattad från båda parter. Jag personligen kan bli distraherad och mindre fokuserad och koncentrerad när ljud spelas in. Modersmållärarna uppskattade metoden och vi kunde gå fram och tillbaka mellan intervjufrågorna. Under tiden som intervjun pågick kunde modersmållärarna komplettera sina svar. Min uppfattning är ändå att informanterna berättade intensivt om sin arbetssituation och att jag använde hög grad när det gäller validitet i mitt arbetssätt. För min del underlättade det eftersom jag fångade upp och antecknade det som jag ansåg var relevant och besvarande av syftet.

Didaktiska konsekvenser

Modersmålsundervisning i förskoleklass och modersmålsstöd på förskolan för varje barn som har ett annat modersmål än svenska är en viktig del av utvecklingen. Barn utvecklar sin identitet men framförallt sitt språk för kommunikation. Utvecklingen av båda språken, det vill säga modersmål och svenska, är viktiga för vidare utveckling och lärande.

Modersmålslärarna bedriver en pedagogisk verksamhet på ett entusiastiskt sätt. De möter olika orättvisor såsom fördomar av övriga pedagoger, olika bemötanden av chefer, olika anställningsvillkor m.m. under sin yrkestid. Trots allt detta brinner de alla för sitt yrkesval. Man får en känsla att de uppfattar sitt uppdrag som viktigt för att skapa en bro mellan det lilla barnet som har en annan kulturell, etnisk eller religiös tillhörighet och det svenska samhället. De vill underlätta utvecklingen för alla dessa unga människor genom att anpassa sig efter varje barns behov i språkutvecklingen. De möter barn i olika miljöer för att kunna fullfölja sitt uppdrag. På förskolan använder de den miljö där barnet känner sig tryggt och skapar därmed förutsättning för lärandet. Samarbetet mellan modersmålslärarna och pedagogerna på förskolan skulle kunna förbättras om förskolans personal fick tydligare information om flerspråkigheten. För en sådan förbättring behövs det därmed mer kunskap bland personal ute i förskola och skola.

Antal anmälda elever för att en skola ska bevilja modersmålslektion är bestämd och kommer kanske att i framtiden se annorlunda ut som en följd av forskning. Det vill säga, modersmål och minoritetsspråk värderas lika.

Eftersom modersmål som ett ämne undervärderas i jämförelse med andra skolämnen kommer modersmålslärarna som yrkesgrupp att fortsätta ha lägre status än sina kollegor inom förskola och skola. Flerspråkighet är en del av vår vardag och kultur. Många verksamma förskollärare är idag flerspråkiga och man borde ta till vara på denna resurs mer. Kunskapen om vikten av modersmålsundervisning behövs förstärkas inom förskolläraryrket, fortbildningen och inom redan verksam personal. Även verksamma rektorer behöver bli mer medvetna om sin egna personals flerspråkighet och se den som en tillgång. Jag anser att modersmålsundervisningen kommer att finnas och fortsätta utveckla i framtiden, om än i en annan utsträckning än vad den är och gör idag.

REFERENSER

Arnqvist, Anders (1993). *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige

Bergman, Pirkko (2003). Två olika svenskaämnen-två kursplaner. I *Att undervisa elever med svenska som andraspråk: ett referensmaterial*. 2. uppl. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.ss.31-45.

Björkdahl Ordell Susanne (2007). Etik. I Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket -vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.ss.21-28.

Cummins, Jim (2017). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. Första utgåvan Stockholm: Natur & Kultur

Dovemark, Marianne (2007). Etnografi som forskningsanstans. I Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.ss.134-154.

Enström, Ingegerd (2013). Ordförråd och ordinlärning – med särskild fokus på avancerade inlärare. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.ss.169-192.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber

Franker, Qarin (2013). Att utveckla litteracitet i vuxenålder-alfabetisering i en flerspråkig kontext. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.ss.771-805.

För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål [Elektronisk resurs]. (2019). Regeringskansliet Tillgänglig på Internet: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/05/sou-201918/> [2019-05-15]

Ganuza, N. & Hedman, C. (2015). Struggles for legitimacy in mother tongue instruction in Sweden. *Language and Education*, 29(2), ss. 125-139. doi:10,1080/09500782.2014,978871

God forskningssed [Elektronisk resurs]. Reviderad utgåva (2017). Stockholm: Vetenskapsrådet
Tillgänglig på Internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/> [2019-05-21]

Hammarberg, Björn (2013). Teoretiska ramer för andraspråksforskning. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.ss.27-74.

Hartman, Jan (2004). *Vetenskapligt tänkande: från kunskapsteori till metodteori*. 2. [utök. och kompletterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Håkansson, Gisela (2013). Utveckling och variation-en tillmpning av processbarhetsperiod på svenska inlärarespråk. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.ss151-164

Karrebæk, MS, Salö, L, Ganuza, N & Hedman, (2018), 'Mother tongue instruction in Sweden and Denmark: Language policy, cross-field effects, and linguistic exchange rates' *Language Policy*, vol. 17, no. 4, pp. 591-610. <https://doi.org/10.1007%2Fs10993-018-9472-8> [2019-05-05]

Kihlström, Sonja (2007). Intervju som redskap. I Björkdahl Ordell, Susanne & Dimenäs, Jörgen (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.ss 47-57.

Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*. Diss. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande. <http://hdl.handle.net/2077/29219> [2019-04-13]

Lindqvist, Gunilla (red.) (1999). *Vygotskij och skolan: texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2016). Stockholm: Skolverket

Malmqvist, Johan (2007). Analys utifrån redskapen. I Björkdahl Ordell, Susanne & Dimenäs, Jörgen (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.ss.122-132.

Novosel, Ylva (2018) Flerspråkighet som resurs i förskoleklass på <https://Skolverket.se/> [2019-03-01]

Palla, L. & Vallberg Roth, A-C. (2018). Characteristics of preschool teaching in language, communication and multilingualism: expressions from ten swedish municipalities. *Problems of Education in the 21st Century*, 76(2), ss. 189-214. <http://hdl.handle.net/2043/24975> [2019-03-20]

Pramling Samuelsson Ingrid (2016). Förskolan i historiska och internationella perspektiv. I *Lärarens handbok: läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN: sbarnkonvention*. Elfte upplagan. Lund: Studentlitteratur.ss.15-34.

Reath Warren, A. (2013). Mother tongue tuition in Sweden - curriculum analysis and classroom experience. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6(1), ss. 95-116.

Statens skolverks författningssamling: SKOLFS. (1991-). Stockholm: Allmänna förlaget
Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/sok-forordningar-och-foreskrifter-skolfs> [2019-05-15]

Stroud, Christopher (2013). Halvspråkighet och rinebysvenska som språkideologiska begrepp. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.ss.313-339.

Svensson, A-K. (2012). Med alla barn i fokus - om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling. *Paideia*, 4, ss. 29-37.

Sverige (2017). Skollagen (2010:800): med lagen om införande av skollagen (2010:801). Åttonde upplagan Stockholm: Wolters Kluwer

Säljö, Roger (2016). Läroplan och styrning. I *Lärarens handbok: läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN: sbarnkonvention*. Elfte upplagan. Lund: Studentlitteratur.ss.37-54.

Thurén, Torsten (1996). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Tingbjörn, Gunnar (2004). Svenska som andraspråk i ett utbildningpolitiskt perspektiv- en tillbakablick. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.ss.743-760.

Torpsten, A-C. (2008). *Erbjudet och upplevt lärande i mötet med svenska som andraspråk och svensk skola*. Diss. Växjö: Växjö University Press. urn:nbn:se:vxu:diva-2435

Tre decenniers modersmålsstöd: om modersmålsstödet i förskolan 1970-2000. (2003). Stockholm: Statens skolverk

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

HÖGSKOLAN I BORÅS

HÖGSKOLAN I BORÅS

2019-02-25

Information och förfrågan om samtycke till insamling och behandling av intervjustudie

I mitt examensarbete på förskolläraryrket, Att utforska pedagogiskt arbete, kommer jag att utföra en studie om flerspråkighet på förskola med syftet på modersmålslärares roll i förskolans verksamhet och i barns språkutveckling.

Jag heter Sanja Vukosavljevic och jag skulle vilja att intervjua dig som är verksam modersmålslärare på förskola eller i förskoleklass.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke). Uppgifterna kommer att användas av mig samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.// Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig. //

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Bilaga 2

Frågor till intervjun:

1. Berätta hur kom det sig att du började som modersmåls lärare?
2. Hur var dina arbetsuppgifter formulerade och vilket stöd upplever du att du fick inledningsvis?
3. Hur skulle du kunna beskriva samarbete med övriga pedagoger på förskola?
4. Kan du berätta för mig om kontakt/relation med själva barn/elever och med deras föräldrar (vårdnadshavare)?
5. Kan du berätta om när du upptäckte att barns språk förändrades; både svenska och modersmål?
6. Hur hade man kunnat göra annorlunda för utvecklingen av barns både första och andra språk?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se